

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

مشخصات طرح:

دوره یازدهم - سال دوم

شماره ثبت:
۶۴۵

مشخصات گزارش

دفتر مطالعات اجتماعی

تهیه و تدوین:

اکبر شکوهی

اکبر زین‌العابدین

ناظر علمی:

محمد رضا مالکی

تاریخ انتشار:

۱۴۰۱/۸/۴

شماره مسلسل:

۲۱۰۱۸۴۸۹

اظهار نظر کارشناسی درباره:

« طرح اصلاح بند «ج» ماده (۸۷) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران »

مقدمه

در طرح مذکور نمایندگان محترم به منظور ایجاد فرصت اعاده به خدمت برای جانبازانی که با ارفاق سنوات خدمت بازنشسته شده‌اند پیشنهاد کرده‌اند عبارت «بدون سنوات ارفاقی» از بند «ج» ماده (۸۷) قانون برنامه ششم^۱ حذف شود. این پیشنهاد اگرچه کوتاه و مختصر است اما از ابعاد گوناگون قابل بررسی است و دقت در آثار و تبعات آن ضرورت دارد تا از بروز مشکلات بعدی پرهیز شود. به علاوه از آنجاکه پیش‌بینی تعداد جانبازانی که احتمالاً تمایل به استفاده از این اصلاحیه را خواهند داشت امکان‌پذیر نیست لذا دقت در نتایج و تأثیر این اصلاحیه از اهمیت برخوردار است. ذیلاً در خصوص طرح مذکور نکاتی به آگاهی می‌رسد.

۱. جانبازانی که قبل از تصویب این قانون به صورت پیش از موعد یا عادی و بدون سنوات ارفاقی بازنشسته شده‌اند با رعایت شرط سنی کمتر از شصت و پنج سال می‌توانند به خدمت اعاده و با تکمیل خدمت سی و پنج ساله خود و با رعایت شرایط عمومی به بازنشستگی نائل آیند.

ارزیابی کارشناسی

۱. جانبازانی که به‌هنگام بازنشستگی از «سنوات ارفاقی» استفاده کرده‌اند اولاً زودتر از زمان مقرر بازنشسته (فارغ از خدمت) شده و از حقوق بازنشستگی بهره‌مند شده‌اند، و ثانیاً میزان حقوق بازنشستگی آنان بیش از میزان حقوق استحقاقی براساس سنوات خدمت تعیین شده است. بنابراین به‌نظر می‌رسد به‌هنگام تصویب این حکم در سال ۱۳۹۵ علت استثنای جانبازان مذکور از حکم بند «چ» ممانعت از استفاده مضاعف از مزایای ایثارگران و رعایت تناسب، عدالت و انصاف فی‌مابین این دسته از جانبازان و دیگر جانبازان (که از سنوات ارفاقی به‌هنگام بازنشستگی استفاده نکرده‌اند) و همچنین سایر ایثارگران بوده است. دلایلی که در حال حاضر هم به اندازه زمان تصویب بند «چ» از قوت و اعتبار برخوردارند. تصویب طرح پیشنهادی موجب بهره‌مندی تبعیض‌آمیز این‌گونه جانبازان از مزایای ایثارگری نسبت به سایر جانبازان بازنشسته و همچنین سایر ایثارگران است که با بند «۹» اصل سوم قانون اساسی، بند «۲» سیاست‌های کلی نظام اداری و بند «۸» سیاست‌های کلی نظام برای ترویج و تحکیم فرهنگ ایثار و جهاد و ساماندهی امور ایثارگران مغایرت دارد. واقعیتی که تصویب طرح را در معرض چالش جدی قرار می‌دهد.
۲. با عنایت به اینکه درجات جانبازی متفاوت و تا آستانه از کارافتادگی کامل است، از طرف دیگر میزان سنوات ارفاقی متناسب با درصد از کارافتادگی (جانبازی) تعیین شده است (ماده واحد قانون نحوه بازنشستگی جانبازان انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی و معلولان عادی و شاغلان مشاغل سخت و زیان‌آور مصوب ۱۳۶۷/۹/۱) لذا جانبازانی که با ارفاق سنوات بازنشسته شده‌اند به احتمال قوی در درجات بالای کاهش توانایی جسمی قرار دارند و اشتغال مجدد آنان از نقطه‌نظر کارایی و بهره‌وری توجیهی نداشته، می‌تواند موجب لطمه به منزلت ایثارگری آنان شود. در صورت قبول کلیات طرح پیشنهادی لازم است در مورد میزان جانبازی جانبازان موضوع این طرح محدودیتی (مانند حداکثر ۵۰ درصد جانبازی) پیش‌بینی شود.
۳. با عنایت به اینکه طبق بند «چ» اعاده به خدمت جانبازان مورد نظر با محدودیت ۶۵ سال سن و ۳۵ سال خدمت مواجه می‌باشد، لذا اعاده به خدمت آنان در صورتی قابل تأیید به‌نظر می‌رسد که لااقل بتواند به مدت سه سال (تا زمان بازنشستگی مجدد) اشتغال داشته باشند و این قید در اصلاحیه ذکر شود. در غیر این صورت اشتغال جانبازان موضوع این بند می‌تواند منحصر به چند ماه یا حتی چند روز باشد که بدین ترتیب اعاده به خدمت خالی از معنا خواهد بود.
۴. در صورت پذیرش اصلاحیه پیشنهادی لازم است سنوات ارفاقی از سنوات خدمت بازنشستگی جانباز حذف و این نکته در متن اصلاحی قید شود.
۵. اعاده به خدمت جانبازان مورد نظر می‌تواند موجب افزایش هزینه‌های صندوق‌های بازنشستگی شود، لذا این طرح مشکلات و بحران مالی صندوق‌های مذکور را تشدید خواهد کرد.
۶. اعاده به خدمت جانبازان مورد نظر موجب تحمیل بار مالی جدید به دولت خواهد بود که با ممنوعیت اصل هفتاد و پنجم قانون اساسی روبه‌رو است.
۷. تصویب اصلاحیه پیشنهادی که درباره قانون برنامه ششم توسعه است به استناد ماده (۱۸۱) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی به دوسوم رأی نمایندگان حاضر نیاز دارد.
۸. اشتغال مجدد جانبازان مورد نظر در هر حال فرصت اشتغال را از جوانان سلب می‌کند.

۹. براساس تبصره «۱» قانون ممنوعیت به‌کارگیری بازنشستگان مصوب ۱۳۹۵ و اصلاحات آن مصوب ۱۳۹۷، «جانبازان بالای پنجاه درصد (۵۰٪)، آزادگان بالای سه سال اسارت و فرزندان شهدا» می‌توانند با حفظ حالت بازنشستگی، مجدداً در دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری به‌کارگیری شوند. لذا همان‌گونه که مشاهده می‌شود در حال حاضر نیز امکان اشتغال مجدد جانبازان بالای ۵۰ درصد در دستگاه‌های اجرایی فراهم است و در مورد این گروه از جانبازان مانعی برای اشتغال مجدد آنان وجود ندارد.

نتیجه‌گیری

اشتغال مجدد جانبازان موردنظر، با توجه به اشکال‌های متعدد ماهوی و شکلی، صندوق‌های بازنشستگی و دستگاه‌های اجرایی را با معضلات گوناگون مواجه می‌سازد. به‌علاوه از آنجا که اغلب جانبازانی که با استفاده از سنوات ارفاقی بازنشسته شده‌اند توانایی لازم را برای انجام کار متعارف ندارند، از این‌رو اشتغال مجدد آنان با واکنش نامطلوب دستگاه‌های ذی‌ربط و کارکنان آنها مواجه خواهد شد که منافی منزلت ایثارگری آنان است. بنا بر مراتب فوق هرچند تصویب طرح پیشنهادی قابل تأیید به‌نظر نمی‌رسد، اما در صورت قبول کلیات طرح، متن زیر به آخر ماده‌واحدده پیشنهادی الحاق شود:

اعاده به خدمت جانبازانی که با سنوات ارفاقی بازنشسته شده‌اند با رعایت شرایط زیر امکان‌پذیر است:

- درصد جانبازی کمتر از ۵۰ درصد باشد.
- پس از اعاده به خدمت، مدت اشتغال جانباز با رعایت شرایط سنی و سابقه خدمت بند «چ» مساوی یا بیشتر از سنوات ارفاقی و حداقل معادل سه سال باشد.